

УДК 903.22:739.8]:351.753(045)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ОБІГУ
АНТИКВАРНОЇ ЗБРОЇ

Андрій Денисенко,
старший науковий співробітник
відділу реставрації Національного
заповідника «Хортиця»
Вікторія Денисенко,
кандидат історичних наук, доцент
Роман Косарєв,
експерт з антикварної зброї

Збереження пам'яток культурної спадщини не завжди зводиться до вчасного та професійного проведення комплексу консерваційно-реставраційних заходів. Іноді складаються ситуації, коли пам'ятки, в тому числі і археологічного походження, кваліфікуються правозастосовними органами як холодна зброя. Для антикварних предметів, як наслідок, це загрожує пошкодженнями, руйнацією та утилізацією. Для розуміння проблеми розглянемо реальну ситуацію.

Подія відбулась 24.06 2022 року на блокпосту біля пам'ятника козаку «Мамаю» на о. Хортиця, що знаходився на шляху від реставраційної майстерні до адміністративної будівлі Національного заповідника «Хортиця». Співробітник відділу реставрації Національного заповідника «Хортиця» їхав на власному транспортному засобі з реставраційного ангара в напрямку адміністративної будівлі заповідника. Був зупинений на блокпосту. Під час огляду автомобіля співробітник поліції помітив відреставровану козацьку сокиру XVII ст. Сокира мала археологічне походження, що відповідно відобразилося на стані її збереженості. Поверхня вкрита слідами від глибокої корозії, на втулці присутні незначні розриви та порушення геометрії. Пам'ятка була передана на реставрацію згідно рішення реставраційної ради, Протокол № 1 від 17.01.2022 р. На момент інциденту з

предметом було проведено комплекс консерваційно-реставраційних заходів. Поверхня була розчищена від нашарувань гумусу, змішаного з продуктами корозії, частково усунута деформація. Стан стабілізований, нанесено захисне покриття. Для надання експозиційного вигляду виготовлено новоробне топорище.

Співробітнику поліції було надано роз'яснення, що це козацька бойова сокира XVII ст., після чого він прийняв рішення про її вилучення та проведення більш детального обшуку. В результаті було знайдено відреставрований ніж НР 40 (також виданий на реставрацію) та господарсько-побутовий ніж виробництва «Grandway» (КНР). Надані пояснення та посвідчення співробітника відділу реставрації Національного заповідника «Хортиця» на ситуацію не вплинули. На місце пригоди було викликано групу слідчих криміналістів, які оформили вилучення предметів для проведення криміналістичної експертизи. Слідчі дії було порушено за статтею 263 ч. 2 (незаконне поводження з холодною зброєю). Процес повернення пам'яток тривав більше двох місяців. Адміністрація Національного заповідника «Хортиця» змогла надати достатніх доказів (а саме облікову документацію), що предмети (ніж НР-40 та козацька сокира XVII ст.) є пам'ятками культурної спадщини та належать до музейного фонду Національного заповідника «Хортиця».

Слід зауважити, що під час вилучення, крім посвідчення співробітника відділу реставрації, інших супроводжувальних документів, на кшталт копії облікової картки та Акту прийому-передачі на реставрацію, у музейного працівника при собі не було.

Цей інцидент спонукав дослідити питання правового режиму обігу предметів антикваріату, які водночас можуть кваліфікуватись як холодна зброя. І відповідно, які заходи необхідно вживати для недопущення виникнення схожих ситуацій та не наражати на ризики пам'ятки культурної спадщини та їх власників.

Насамперед, доцільним є вивчення міжнародних правових актів, які дають визначення поняття «культурна цінність». Та вирішення питання: чи має відношення до культурних цінностей старовинна антикварна холодна зброя.

В Конвенції ЮНЕСКО «Про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності» від 14 листопада 1970 р. [12] в ст. 1 зазначено: «Для цілей цієї Конвенції культурними цінностями вважаються цінності релігійного чи світського характеру, які розглядаються кожною державою як такі, що становлять значення для археології, доісторичного періоду, історії, літератури, мистецтва та науки і які належать до наведених нижче категорій:

b) цінності, що стосуються історії, включаючи історію науки і техніки, історію воєн та суспільств, а також пов'язані з життям національних діячів, мислителів, науковців та артистів та з великими національними подіями;

c) археологічні знахідки (включаючи звичайні та таємні) та археологічні відкриття;

d) складові розчленованих художніх та історичних пам'яток та археологічних місць;...».

Рекомендація про охорону рухомих культурних цінностей, яка була ухвалена на Генеральній конференції Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури на двадцятій сесії, яка відбулася в Парижі 24 – 28 листопада 1978 р., дає визначення рухомих культурних цінностей [14] (ст.1): «a) під "рухомими культурними цінностями" розуміються всі рухомі цінності, які є виявом або свідомством творчості людини чи еволюції природи та які мають археологічну, історичну, художню, наукову чи технічну цінність, зокрема такі категорії предметів:

I) знахідки внаслідок наземних і підводних археологічних досліджень та розкопок;

II) предмети старовини, як-от знаряддя, гончарні вироби, написи, монети, печатки, коштовності, зброя і предмети з поховань, зокрема мумії;

V) історичні цінності, в т. ч. пов'язані з історією природничих наук і техніки, воєнною та суспільною історією, а також із життям народів і національних керівників, мислителів, учених і діячів мистецтва та важливими національними подіями...».

Згідно указу Президента України № 466/2002 Україна приєдналася до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів. Митний кодекс України [5] в ст. 67 встановив: «Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів та затверджується законом про Митний тариф України» [9]. Згідно цієї класифікації нас цікавлять дві групи товарів: Розділ XXI, група 97 «Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат» та Розділ XIX, група 93 «Зброя, боєприпаси, їх частини та приладдя».

В розділі XIX, під кодом 9307000000 «Мечі, шпаги, шаблі, палаші, рапіри, багнети, списи та інша холодна зброя, їх частини та футляри, піхви до неї» не включені предмети для колекціонування або антикваріат (товарна позиція 9705 або 9706). Це товари з розділу XXI, код 9705 «Колекції та предмети колекціонування із археології, етнографії, історії, зоології, ботаніки, мінералогії, анатомії, палеонтології або нумізматики» та код 9706 «Предмети антикваріату віком понад 100 років».

Приводячи національне законодавство у відповідність з нормами міжнародного права, Україна визнала, що мечі, шпаги, шаблі, палаші, рапіри, багнети, списи та інша холодна зброя, що були виготовлені до певного історичного періоду та мають культурну цінність набувають спеціального статусу або спеціальної кваліфікаційної ознаки, *що вказує не на основну приналежність предмета (а саме придатність для ураження живих цілей), а на його культурну та історичну цінність*.

Відповідно до п. 1.2. Наказу Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства культури і мистецтв України від 29 грудня 2001 року № 322/795 «Про затвердження Правил торгівлі

антикварними речами» [8]: «Антикварні речі – культурні цінності як об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, підлягають збереженню, відтворенню та охороні і створені понад 50 років тому, у тому числі:

а) предмети і документи, що пов'язані з розвитком суспільства та держави, історією науки, мистецтва і техніки, а також з життям і діяльністю видатних осіб, державних, політичних і громадських діячів;

б) художні твори, у тому числі:

оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, картини та малюнки повністю ручної роботи на будь-якій основі та з будь-яких матеріалів;

оригінальні художні композиції та монтажні з будь-яких матеріалів;

гравюри, естампи, літографії та їх оригінальні друковані форми, твори декоративно-прикладного мистецтва, у тому числі вироби традиційних народних промислів та інші художні вироби зі скла, кераміки, дерева, металу, кістки, тканини та інших матеріалів;

в) складові частини та фрагменти архітектурних, історичних, художніх пам'яток і пам'яток монументального мистецтва;

г) рідкісні рукописи, друковані видання і документальні пам'ятки, у тому числі інкунабули та інші видання, що являють собою історичну, художню, наукову та культурну цінність;

г) архівні документи, включаючи кіно-, фото-, фонодокументи;

д) унікальні та рідкісні музичні інструменти;

е) старовинні монети та інші предмети колекціонування».

Отже, відповідно українського законодавства, антикваріат – то є «культурні цінності».

Проаналізуємо положення щодо старовинної зброї в інших нормативно-правових актах України.

Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 року № 1068-XIV [7] в ст. 1 дає визначення

терміну «культурні цінності»: «культурні цінності – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України, а саме:

оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та монтажі з будь-яких матеріалів, твори декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва;

предмети, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва;

предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок;

складові частини та фрагменти архітектурних, історичних, художніх пам'яток і пам'яток монументального мистецтва;

старовинні книги та інші видання, що становлять історичну, художню, наукову та літературну цінність, окремо чи в колекції;

манускрипти та інкунабули, стародруки, архівні документи, включаючи кіно-, фото- і фонодокументи, окремо чи в колекції;

унікальні та рідкісні музичні інструменти;

різноманітні види зброї, що має художню, історичну, етнографічну та наукову цінність;

рідкісні поштові марки, інші філателістичні матеріали, окремо чи в колекції;

рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування;

зоологічні колекції, що становлять наукову, культурно-освітню, навчально-виховну або естетичну цінність;

рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології;

родинні цінності – культурні цінності, що мають характер особистих або родинних предметів».

Слід зазначити, що Закон України «Про музеї і музейну справу» [10] в ст. 1 у визначенні терміну «культурні цінності» робить відсилку до вищезазначеного закону (Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»). В Законі України «Про музеї і музейну справу» в ст. 1 та 15 наведено поняття «музейного фонду України». «Музейний фонд України – сукупність окремих музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, які постійно зберігаються на території України, незалежно від їх походження та форм власності, а також музейних предметів і музейних колекцій, що знаходяться за межами України і є власністю України або відповідно до міжнародних договорів підлягають поверненню в Україну» (ст. 1).

Стаття 15 даного закону передбачає, що: «Музеї, юридичні і фізичні особи зобов'язані забезпечувати збереженість Музейного фонду України та сприяти його поповненню». Також в ст. 15 зазначено, що «до недержавної частини Музейного фонду України належать музейні предмети, музейні колекції, музейні зібрання, що зберігаються в музеях приватної форми власності, музеях підприємств, установ, організацій приватної форми власності та не віднесені або не підлягають віднесенню до державної частини Музейного фонду України, зокрема предмети музейного значення, що підлягають внесенню до недержавної частини Музейного фонду України та є власністю релігійних організацій, громадян та об'єднань громадян». Відповідно ст. 21 цього ж нормативного акту, «знищення музейних предметів та предметів музейного значення Музейного фонду України забороняється».

Таким чином, знищення старовинної зброї, що має культурну цінність, повністю підпадає під цю заборону.

Виходячи з аналізу наведених положень нормативно-правових актів, можна констатувати, що різноманітні види старовинної зброї, а саме мечі,

шпаги, шаблі, палаші, рапіри, багнети, списи, келепи, сокири та інша холодна зброя, їх частини та футляри, піхви до неї тощо – мають бути кваліфіковані виходячи з потреб «охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь», як це визначено у преамбулі Закону України «Про охорону культурної спадщини» [11].

Предмети, що відносяться до старовинного холодної зброї не можуть і не мають розглядатися виходячи з їхнього первинного призначення, оскільки на сьогодні підпадають під визначення «культурна цінність», «складова музейного фонду України» та її культурна спадщина.

Громадяни України, що мають у власності предмети, що мають культурну цінність, зобов'язані забезпечити їх збереженість, убезпечити їх від знищення, руйнації або пошкодження. Особа, що уможливила знищення, руйнацію або пошкодження предметів старовинної холодної зброї має бути притягнута до юридичної відповідальності.

Експертиза руйнуючої дії

Ч. 2 ст. 263 Кримінального кодексу України [3] передбачає «2. Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу – караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років».

Відповідно п. 8 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» №3 від 26 квітня 2002 р. [13], «до холодної зброї належать предмети, які відповідають стандартним зразкам

або історично виробленим типам зброї, чи інші предмети, що справляють колючий, колючоріжучий, рубаючий, роздроблюючий або ударний ефект (багнет, стилет, ніж, кинджал, арбалет, нунчаку, кастет тощо), конструктивно призначені для ураження живої цілі за допомогою м'язової сили людини або дії механічного пристрою».

Подібним є визначення холодної зброї згідно «Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 № 622 [2], п. 8.11: «Холодна зброя – предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини».

Для притягнення до юридичної відповідальності згідно ст. 263 ч. 2 Кримінального кодексу України необхідна експертиза на предмет визначення приналежності до холодної зброї. Проведення експертизи регламентується «Методикою криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів», затвердженою Рішенням розширеного засідання секції НКМР міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи, протокол від 15.01.1999 року.

Згідно цієї методики, «Належність до холодної зброї визначається за наявністю у предмета (пристрою), який знаходиться на випробуванні, сукупності таких загальних криміналістичних ознак:

- призначеності для ураження цілі;
- придатності для неодноразового ураження цілі.

Всі інші предмети (пристрої), у яких повністю або частково відсутня хоча б одна з цих загальних ознак, до холодної зброї не відносяться» [4, п. 2.1].

В цьому документі також затверджена технологічна схема досліджень, після проведення яких експерт надає висновок, чи відповідає предмет дослідження визначенню холодної зброї. Для клинкової зброї передбачені динамічні випробування [4 п.4.7.2].

Динамічні випробування проводяться для встановлення можливості неодноразового ураження цілі при застосування досліджуваного предмету (пристрою) типовим для найближчого аналога (аналогів) холодної зброї способом (способами). Клинкові предмети (пристрої) в залежності від характеру вістря та заточки леза випробовуються шляхом нанесення колючих ударів та/або проведення експериментальних зрізів.

В якості мішені для нанесення колючих ударів використовується суха соснова дошка товщиною до 50 мм. При цьому:

- кількість ударів – до 50 разів, але не менше 10;
- сила ударів максимальна;
- кутовий діапазон напрямків – від 30°–90°;
- орієнтація площини осі клинка відносно волокон деревини – поперечна.

Якщо при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких ушкоджень предмету (пристрою), а глибина проникнення ушкоджень в матеріал мішені не менше як 10 мм, предмет (пристрій) визнається таким, що має достатні міцності властивості для ураження цілі.

Якщо при нанесенні до 10 ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення колючих ударів у зв'язку з можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що не відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні до 10 ударів виникають незначні деформації та руйнування окремих фрагментів елементів об'єкту, які не виключають подальше нанесення колючих ударів, додатково наноситься щонайменше 20 експериментальних ударів.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення колючих ударів у зв'язку з повним або частковим (відокремлення елементів) руйнуванням об'єкту та/або можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що не відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів зазначені деформації та руйнування предмету (пристрою) не виникають, досліджуваний об'єкт визнається таким, що відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Таким чином, відповідно до методики, при визначенні відношення досліджуваного зразка до холодної зброї його необхідно піддавати багаторазовим динамічним навантаженням. Використання даної методики по відношенню до старовинної зброї, яка, як ми визначили, є пам'яткою культурної спадщини, з урахування давності предмету (100 років та більше) та його крихкості, призведе до знищення або руйнації, або пошкодження предмету.

Громадянин України, що є власником пам'ятки культурної спадщини (наприклад, шабля, шпага, сокира) і є частиною музейного фонду України, не має спеціальної кваліфікації для визначення, чи є даний предмет холодною зброєю. Проте він точно знає, що цей предмет є культурною цінністю та часткою культурної спадщини України. *Передача предмета на експертизу в експертно-криміналістичний центр та подальше повноцінне експертне дослідження неминуче призведуть до руйнації або пошкодження предмета.*

В результаті виникає парадоксальна ситуація. Рішення про передачу предмету на експертне оцінювання, незалежно від суб'єкту винесення цього рішення, означає порушення положень низки законів України:

– ст. 30 Закону України «Про охорону культурної спадщини» «Органи охорони культурної спадщини зобов'язані заборонити будь-яку діяльність юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу пам'ятці або порушує законодавство, норми і правила у сфері охорони культурної спадщини»;

– ст. 21 Закону України «Про музеї та музейну справу» «Знищення музейних предметів та предметів музейного значення Музейного фонду України забороняється»;

– ст. 298 ч. 2 Кримінального кодексу України «Умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин».

У випадку, коли суб'єкт порушення має спеціальний статус (експерт-криміналіст, слідчий), такі дії можуть бути кваліфіковані за ст. 364 Кримінального кодексу України «Зловживання владою або службовим становищем, тобто умисне, з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб» або ст. 367 Кримінального кодексу України «Службова недбалість, тобто невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб».

Згідно п. 3 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» №3 від 26 квітня 2002 р. «Судам слід мати на увазі, що основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв та радіоактивних матеріалів є їх

призначення – ураження живої цілі, знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобними, так і виготовленими промисловим способом».

Тобто основною кваліфікуючою ознакою холодної зброї є її призначення. *У старовинній шаблі, згідно норм українського законодавства, призначення може бути лише побутова: предмет антикваріату або предмет інтер'єру.*

Можна зазначити, часто метою виготовлення подібних предметів було створення не бойової зброї, а інтер'єрної, подарункової, парадної, або такої, що використовувалася в палацових ритуалах. Предмети могли мати ознаки бойової зброї. Проте навіть бойові предмети уже в той час у великій кількості були непридатні для використання. Так, при складанні «Відомостей козаків, що маютьсся в Охтирському полку в 1765 р.» під час опису озброєння зазначалося, що «шабель в наявності 1164, проте з них придатних до використання 597».

Автор навчального посібника «Криміналістична експертиза холодної зброї» Є. Тихонов зазначає, що «шашка» та «палаш» використовується лише як парадна зброя, а такий тип, як «кончар» не включений до системи кваліфікації, оскільки зустрічається лише у вигляді музейних експонатів [15].

В Науково-практичному коментарі до Кримінального кодексу України (під ред. Мельника Н. та Хаврошока Н.) при розгляді ст. 263 говориться про предмети подвійного призначення. Тобто предмет музейного значення (антикваріат), на думку юристів, одночасно може бути і холодною зброєю. Предметом музейного значення він буде вважатися автоматично при наявності висновку мистецтвознавчої музейної експертизи, а холодною зброєю – тільки після проведення криміналістичної експертизи.

Автори зазначеного Науково-практичного коментаря вважають, що за об'єктивними ознаками зброєю є предмети, що можуть завдавати шкоду здоров'ю та життю людини з урахуванням їх форми, маси, міцності (твердість матеріалу, з якого виготовлені вражаючі частини), конструктивних

особливостей. Суб'єктивно вони призначені для ураження живої сили – пошкодження тіла іншої людини, тобто не мають мати іншого призначення – господарського, побутового, спортивного, обрядового тощо. Питання про визначення зброї предметом подвійного призначення, наприклад, лука, який може бути як спортивним знаряддям, мисливським або предметом, призначеним для завдання смерті або тілесних ушкоджень, вирішується з урахуванням мети дій, скоєних з такими предметами.

Безумовно, в більшості випадків мета використання антикварного старовинного озброєння – це вивчення історичної матеріальної культури, колекціонування, оформлення інтер'єрів тощо, але жодним чином не спричинення смерті чи тілесних ушкоджень. Використання його як зброї абсурдно. Тому законодавець і виключив старовинні шаблі, палаші та інші з розділу «Зброя» УКТ ЗЕД. Старовинна зброя не є зброєю за своїм призначенням і через свій вік. Це побутовий предмет, пам'ятка матеріальної культури, який необхідно досліджувати та зберігати для майбутніх поколінь. Для власника даного предмета відсутня суб'єктивна сторона злочину, передбачена ст. 263 ч. 2 Кримінального кодексу України, тобто умисел на використання предмету як зброї.

Таким чином, можемо констатувати, що старовинна зброя є антикваріатом, культурною цінністю, часткою Музейного фонду та культурною спадщиною України. Намагання провести будь-які дії для визнання її зброєю, а саме проведення криміналістичної експертизи, порушує низку законів зі збереження пам'яток. Крім того, співробітники поліції не є фахівцями з музейної справи. Вилучивши антикварний предмет, який за зовнішніми ознаками подібний до холодної зброї, його неодмінно відправляють на криміналістичну експертизу. Тому під час транспортування пам'яток державного фонду необхідно мати відповідну супроводжувальну документацію (копію облікової картки, акт прийому передачі, дозвіл міністерства на транспортування тощо). Стосовно пам'яток недержавного фонду необхідно зробити музейну експертизу в фаховій структурі і під час

транспортування мати при собі висновок. Наявність цього документу робить неможливим з юридичної точки зору проведення криміналістичної експертизи з визначення приналежності предмету до холодної зброї. В поясненні слід зауважувати, що це не є зброя, а пам'ятка культурної спадщини, музейна пам'ятка недержавного фонду і відповідно ставлення до неї має бути як до частки культурного надбання України. Якщо супроводжувальна документація відсутня, необхідно зауважити, що, зважаючи на вік предмету, єдине призначення і мета володіння ним – естетична (оздоблення інтер'єру) або наукова. При цьому слід наполягати на проведенні музейної експертизи фаховою державною установою з відповідною компетенцією. Важливо донести до слідчих інформацію, що музейна експертиза має передувати криміналістичній.

Нажаль, на сьогодні суб'єктивна складова в діях посадових осіб правозастосовних органів у вирішенні цих питань частіше домінує над здоровим глуздом та нормативним регулюванням.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Bahynskyi V., Kosarev R. Antykvarnoe kholodnoe oruzhye – kulturnaia tsennost ili oruzhye? *Antykvvar*. 2012. №6 (64). S. 104–108.

2. Instruktsiia pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia ta vykorystannia vohnepalnoi, pnevmatychnoi, kholodnoi i okholoshchenoi zbroi, prystroiv vitchyznianoho vyrobnytstva dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoimy vlastyviostiamy metalnymy snariadamy nesmertelnoi dii, ta patroniv do nykh, a takozh boieprypasiv do zbroi, osnovnykh chastyn zbroi ta vybukhovyykh materialiv, zatverdzhena nakazom Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 16.07.2023 р.).

3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 16.07.2023 р.).

4. Metodyka kryminalistychnoho doslidzhennia kholodnoi zbroi ta konstruktyvno skhozhykh z neiu vyrobiv, zatverdzhena Rishenniam rozshyrenoho zasidannia sektsii NKMR ministerstva Yustytzii Ukrainy z problem trasolohii ta sudovoi balistyky iz zaluchenniam chleniv Koordynatsiinoi rady z pytan sudovoi ekspertyzy, protokol vid 15.01.99 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

5. Mytnyi kodeks Ukrainy vid 13 bereznia 2012 roku № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

6. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. 11-te vyd., pererobl. ta dopov. Kyiv : VD «Dakor», 2019. 1384 s.

7. Pro vyvezennia, vvezennia ta povernennia kulturnykh tsinnostei: Zakon Ukrainy vid 21 veresnia 1999 roku № 1068-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

8. Pro zatverdzhennia Pravyl torhivli antykvarnymy rechamy: Nakazu Ministerstva ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehratsii Ukrainy, Ministerstva kultury i mystetstv Ukrainy vid 29 hrudnia 2001 roku № 322/795. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG6346?an=2384>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

9. Pro mytnyi taryf Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 19 zhovtnia 2022 roku № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

10. Pro muzei i muzeinu spravu: Zakon Ukrainy vid 29 chervnia 1995 roku № 249/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

11. Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 8 chervnia 2000 roku № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

12. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhody, spriamovani na zaboronu i zapobihannia nezakonnomu vvezenniu, vyvezenniu ta peredachi prava vlasnosti na kulturni tsinnosti: Ukaz Prezhydii Verkhovnoi Rady URSR vid 10 liutoho 1988 roku № 5396-XI. I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5396-11#Text>». (дата звернення: 16.07.2023 р.).

13. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonne povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy, vybukhovymy rehovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy: Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy №3 vid 26 kvitnia 2002 r. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/220364___220429. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

14. Rekomendatsiia pro okhoronu rukhomykh kulturnykh tsinnostei, ukhvalena na Heneralnii konferentsii Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii z pytan osvity, nauky i kultury, 1978 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_727#Text. (дата звернення: 16.07.2023 р.).

15. Tykhonov E.N. Krymynalystycheskaia ekspertyza kholodnoho oruzhya: ucheb. posobyе. Barnaul: Yzdatelstvo Altaiskoho un-ta, 1986. 232 s.